

Avatud Majad nr. 39

Presidendi Kantselei

19.06.2018

Grupijuht: Mart Kalm, arhitektuuriajaloolane

Ekskursioon saab teoks Vabariigi Presidendi Kantselei ja Eesti Arhitektuurimuseumi koostöös.
NB! Kõigile registreerunud osalejatele ühekordne tasuta sissepääs Eesti Arhitektuurimuseumi.

Vabariigi Presidendi Kantselei hoone

1930-ndatel aastatel otsustas valitsus ehitada Vabariigi Presidendile ametihoone tema ametikodu, ajaloolise Kadrioru lossi vahetusse lähedusse. Neil aastail uuendati ka vana Kadrioru park. Kujundati ümber Luigetiigi ümbrus, asutati lastepark. 1937. aastal rajati arhitekt Alar Kotli kavandatud kontserdiväljak. Väljaku kõlakoda ja selle äärset liigirohket kiviktaimlat mäletab veel sõjajärgnegi põlvkond. Pargis muudatusi tehes võtsid projekteerijad arvesse president Konstantin Pätsi soove, mille kohta on säilinud rohkesti kirjavahetust.

Vabariigi Presidendi Kantselei hoone sai valmis 1938. aasta suvel, projekteeris arhitekt Alar Kotli. Maja sai ruumikas, uude haldushoonesse kolisid ka õiguskantsleri kantselei ja teenetemärkide komitee asjaajamine. Hoone tiibades paiknesid presidendi kantselei direktori Elmar Tambeki, vanemkäsundusohvitseri kol. Grabbi, pearaamatu-pidaja ja autojuhi ametikorterid.

Arhitekt Alar Kotlil tuli Kadrioru lossi kõrvale presidendi uut ametihoonet projekteerides lahendada keeruline ülesanne: ehitus ei tohtinud rikkuda kauni ja õhulise barokkstiilis arhitektuuriansambli tervikut. Seetõttu on lossipoolne külg kargem ja tagasihoidlikum, fassaad aga rikkalikuma dekooriga. Arhitekt paigutas uue lossi vana lossiga ühele teljele. Kaht hoonet ühendav aed kujundati täiesti ümber. Aeda kasutati ja kasutatakse esindustarjeks niivõrd, kui meie lühike suvi selleks aega annab. Kevadsuvel võtab president aias vastu parimaid koolilõpetajaid.

Esindusruumid presidendi ametihooes kujundas arhitekt Alar Kotli ise, v.a riigipea suur töökabinet, mille kujundus pärineb tollaselt Pärnu linna peaarhitektilt Olev Siinmaalt. Tulemus on pidulik. Tänapäevalgi paiknevad hoones lisaks riigipea töökabinetile ka esindusruumid. Hoones töötab Vabariigi Presidendi Kantselei ja asub ka presidendi ametikorter. Kantselei peasissekäiku toonitab trepiga rõduehitis. Algselt kaunistasid valminud maja peasissekäiku

skulptor Voldemar Melliku loodud pronksist vapilõvid kui võimu sümbolid. Okupatsioonide ajal skulptuurid kadusid.

Esinduslikust peauksest satub külaline alumise korruse fuajeesse, kust hargnevad külgkoridorid presidendi ametikorterisse põhjatiivas ja presidendi kantseleisse lõunatiivas. Fuajeed katab kassettlagi, seinte vooderdamisel kasutasid ehitajad kollast ja punast kunstmarmorit ning poleeritud nn Vasalemma marmorit. See annab ilusa kontrasti tahatud marmorist rõduga, mis asub peasissepääsu kohal.

Teisel korrusel asuvad presidendi töö- ja esindusruumid: riiginõukogu saal, suur töökabinet ja nn suursaadikute saal (endine vanema käsundusohvitseri töökabinet). Lisaks nimetatutele said 2002. aastal tehtud renoveerimistöode käigus algupärase välimuse ka fuajeed, esimese korruse kõrvalkoridorid ja ümar trepihall. Seejuures suutis sisearhitekt Juta Lember muinsuskaitse rangeid nõudeid järgides tagada nii ruumide funktsionaalsuse kui ka väärtustada algupärast. Selle töö eest pälvis Juta Lember nii Eesti Kultuurkapitali kui ka Sisearhitektide Liidu aastapreemia.

Riiginõukogu saalis on tänaseni säilinud arhitekt Alar Kotli algupärane kujundus. Elegantse art déco stiilis mööbli on kavandanud Richard Wunderlich, kes laskis mööbli valmistada oma firmas Uudne Mööbel. Säilinud on ka samas tehtud ilusad ukсед. Intarsias uksepealsed sümboliseerivad Eesti majandusharusid ja nende autoriks on Günther Reindorff. Saali seinu kattis kunagi Adamson-Ericu kavandatud ja Pärnu linavabrikus kootud leopardimustriga kreemikas linane damast. Praegune puuvillane seinakate on kootud algse proovikanga järgi Kreenholti Manufaktuuris. Saali külgseinale telliti 1939. aastal korraldatud konkursi tulemusel gobelään Arne Möttöse kavandi järgi, mis kujutas lepingu sõlmimist Eesti vanemate ja viikingite saadiku vahel.

Riiginõukogu saali otsasein oli algselt kavas katta vapivaibaga, mida ei jõutudki valmis teha. Selle asemel sattus pärast sõda seinale õlimaal "Lenin Smolnõis". 1974. aastal

kavandas Mari Adamson ruumi algsest kujundusideest lähtudes ENSV vapiga vaiba, mille pärast Eesti iseseisvuse taastamist asendas Peeter Kuutma rahvusvärvides gobelään "Põhjala". 2003. aastast ehib saali algse konkursi võidutöö järgi valminud vapivaip, mis kujutab Eesti tollaste maakondade vappe ja suurt Eesti Vabariigi vappi. 1939. a tehtud vaibakavandist oli säilinud mustvalge foto. Selle ja maakonnavappide ametlikult kinnitatud värvide põhjal taastas kavandi tekstiilkunstnik Peeter Kuutma.

Riiginõukogu saalis peeti vana põhi-seaduse kohaselt neid valitsuse istungeid, mida juhatas president. Tänapäeval koguneb riiginõukogu saalis riigikaitse nõukogu, selles saalis toimuvad ka riigiõiguslikud protseduurid: vana valitsuse lahkumisvisiit, uue valitsuse esitlemine, kohtunike ametisse nimetamine. Riiginõukogu saalis kohtub presi-

dent välisdelegatsioonidega, siin peetakse poliitilisi kõnelusi ja läbirääkimisi.

Presidendi töökabineti ehk suure kabineti kujundas arhitekt Olev Siinmaa paljuski Konstantin Pätsi näpunäiteid arvestades. Presidendi soov oli, et kabinet saaks rahvusliku hõnguga. Eestis tähendanuks see rasket ja asjalikku talupojamööblit, mida on raske kokku sulatada kroonlühtrite ja idamaa vaipadega. Lõpptulemuseks on art déco stiilis rahvuslike motiividega pikitud ruum, mille kohmakus on isegi liigutav. Kabineti peaaegu tervenisti säilinud pehmet mööblit katab nii nagu selle algsel sisustamiselgi sinine samet. Sinine oli ja on ka Adamson-Ericu kavandi järgi kootud seinakate.

Tekst: Vabariigi Presidendi Kantselei, toimetanud Carl-Dag Lige

